

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaaliturvan budjettilait ja vaikutusarviot

Essi Rentola, STM

11.12.2023

**Työikäisten sote-palvelujen ja
aikuissosiaalityön -tietoforum Hyvil**

HE 57/2023 vp sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

- Esityksen tavoitteena on välttää vuosiomavastuun määrän merkittävä nousu vuoden 2023 määräaikaisen tason jäädytyksen jälkeen ja parantaa näin paljon lääkkeitä käyttävien asemaa.
- Sairausvakuutuslain lääkekorvausjärjestelmän vuosiomavastuu on jäädytetty vuonna 2023 vuoden 2022 tasolle. Väliaikaisen muutoksen voimassaolon päättyessä vuoden 2024 vuosiomavastuun määrittelyssä palataan pysyvän lainsäädännön soveltamiseen. Pysyvästi voimassa olevan vuosiomavastuun tarkistamista koskevan lainsäädännön mukaan vuosiomavastuun määrään olisi tehtävä vuodelle 2024 kahden vuoden indeksikorotukset määräaikaisen jäädytyksen jälkeen.

HE 57/2023 vp sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

- Esityksessä ehdotetaan, että vuosiomavastuun vuoden 2023 indeksikorjaus jätettäisiin tekemättä ja sen vuoksi vuosiomavastuuseen tehtäisiin pysyvä tasomuutos vuoden 2024 alusta alkaen. Toisin sanoen vuosiomavastuun vuoden 2024 indeksitarkistuksessa huomioitaisiin vain kansaneläkeindeksin muutos vuodesta 2023 vuoteen 2024. Ilman muutosta vuosiomavastuu olisi valtiovarainministeriön ennusteen mukaan 667,87 euroa (+12,8 %). Ehdotuksen myötä indeksimuutos olisi arviolta noin 4,6 % ja vuosiomavastuu 619,39 euroa vuonna 2024.
- Uudistus laskisi paljon lääkkeitä käyttävien tai yksittäisiä kalliita lääkkeitä käyttävien vakuutettujen lääkekustannuksia.
- Laki on voimaan 1.1.2024. (Laki hyväksytty)

HE 60/2023 vp laiksi KKRL:n muuttamisesta

- Ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän taso ehdotetaan laskettavaksi tavallisen kuntoutusrahan vähimmäismäärän eli sairauspäivärahan vähimmäismäärän tasolle.
- Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavaa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan tavallisen kuntoutusrahan kaavaa, eli olisi jatkossa sairauspäivärahan suuruinen.
- →Jatkossa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahassa olisi vain yksi vähimmäismäärä, sekä vain yksi laskukaava vähimmäismäärän ylittäville kuntoutusrahoille.
- Voimaan 1.1.2024

HE kel-indeksiin sidottujen etuuksien jäädyttämisestä ja lapsilisän korotuksista

- *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsiliselain 7 §:n muuttamisesta*
- Säädetään laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027
- Laissa mainittuja etuuksia ja rahamääriä ei tarkisteta vuosina 2024-2027. Muut kuin laissa mainitut KEL-indeksiin sidotut etuudet ja rahamäärät korottuvat normaalisti.
- Laki koskee:
 - sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäispäivärahaetuuksia
 - Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää
 - työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää
 - lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia
 - yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä
 - eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä
 - opintotukilain mukaista opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän määrää
 - aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää
 - kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa

HE 75/2023 vp KEL-indeksiin sidottujen etuuksien jäädyttämisestä ja lapsilisän korotuksista

- Eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia muutetaan siten, että normaalisti VN:n asetuksella vahvistettavia lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määriä, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkistettaisi vuosina 2024-2027.
- Lakiin tulee ns. "perälautasäännös" (takaraja): tarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuva reaalin leikkaus tukien tasoon tulee olemaan enint. 10,2 % vaalikauden aikana. Lakiteknisesti tämä tehdään sitomalla lain soveltaminen KEL-indeksin pistelukuun, jonka ylittyessä lain soveltaminen lakkaa. Voimaantulosäännöksessä huomioitava se, että tekemättä jätettävät korotukset eivät myöhemminkään "kompensoidu".

HE 75/2023 vp kel-indeksiin sidottujen etuuksien jäädyttämisestä ja lapsilisän korotuksista

- Lapsilisälakia muutetaan siten, että korotetaan
 - 4. ja 5. sekä sitä useamman lapsen lapsilisää -> voimaan 1.1.2024
 - lapsilisän yksinhuoltajakorotusta -> voimaan 1.1.2024
 - alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisää -> voimaan 1.4.2024

HE 74/2023

YLEISESTÄ ASUMISTUESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Hallitusohjelman mukaisesti:

- Asumistuki omistusasuntoihin lakkautetaan (voimaan 1.1.2025?)
- Tuen korvausprosentti lasketaan 80 % -> 70 % eli tuensaajan omavastuu nousee 20 % -> 30 % (voim. vaiheittain 1.4.2024).
- Helsinki yhdistetään muiden pk-seudun kaupunkien kanssa samaan kuntaryhmään, eli Helsingissä tuessa huomioon otettavat enimmäisasumismenot laskevat (voim. vaiheittain 1.4.2024).
- Tukea saavan ruokakunnan jäsenen tuloista tehtävästä 300 euron ansiotulovähennyksessä (ns. suojaosa) luovutaan (voim. vaiheittain 1.4.2024).
- Perusomavastuun tuloharkintaa kiristetään 42 % -> 50 %. (voim. vaiheittain 1.4.2024).

Asumistuen määrään vaikuttava perusomavastuu riippuu ruokakunnan lasten ja aikuisten määrästä ja kummallekin on määritelty oma kerroin. Esityksen vaikutuksia lapsiperheisiin lievennetään pienentämällä aikuisen kerrointa ja kasvattamalla lapsen kerrointa. (voim. vaiheittain 1.4.2024)

HE 74/2023

VAIKUTUKSET TUEN SAAJIIN

Tukiprocentin alentaminen pienentää kaikkien tukea saavien tukea 12,5 %. Hyvin pientä tukea saavilta tuki lakkaa kokonaan.

Omistusasuntoihin tukea maksettiin 8/2023 n. 17 000 ruokakunnalle, keskimäärin 242 €/kk. Tuensaajista n. ¼ oli yksinhuoltajia.

Perusomavastuun kiristäminen 42 % -> 50 % pienentää muiden kuin kaikkein pienituloisimpien tukia ja alentaa sitä tulojen ylärajaa, jolla tukea vielä voi saada.

Ansiotulovähennyksen poisto pienentää tukea useimmilla työtuloja saavilla noin 100 €/kk.

Työttömyysturvaa koskevat esitykset

HE 73/2023 vp laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

- Työssäoloehdon pidentäminen ja euroistaminen, omavastuuajan pidentäminen, lapsikorotusten ja sovittelun suojaosan poistaminen

HE 61/2023 vp laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

- Vahvistetaan vuoden 2024 työttömyysvakuutusmaksut
- Työllisyysrahaston maksuesitys

HE laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

- Ansiopäivärahan tason porrastus, työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja tietyistä työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeuksista luopuminen
- Vuoden 2024 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä

Vuorotteluvapaan ja aikuiskoulutustuen lakkauttaminen

- Vuoden 2024 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä

Ensisijaiset etuudet ja työtulot

Työttömyysturvan muutokset ja indeksijäädytykset pienentävät tuloja

Verotettavien etuuksien pieneneminen keventää verotusta
Verotuksen muutokset keventävät verotusta

Yleinen asumistuki

Ensisijaisten etuuksien pieneneminen korottaa yleistä asumistukea

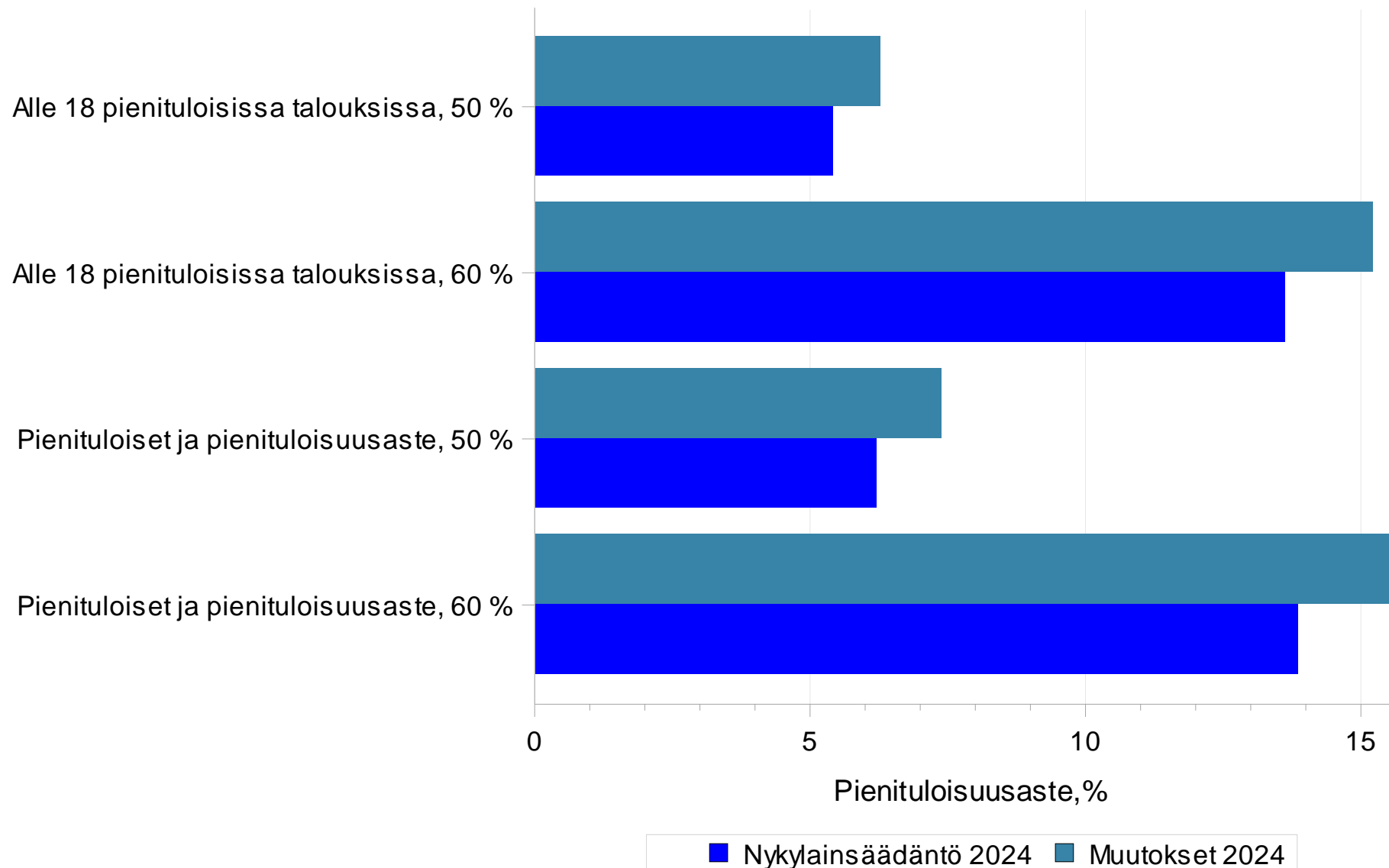
Yleisen asumistuen muutokset ja indeksijäädytys pienentävät yleistä asumistukea

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotukea voi saada, jos tulot ja varat eivät riitä jokapäiväisiin välttämättömiin menoihin
Takaa minimitason

Ei indeksijäädytystä
Ensisijaisten etuuksien ja yleisen asumistuen pieneneminen lisää toimeentulotuen tarvetta

Koko väestön ja lasten (alle 18 v.) suhteellinen pienituloisuusaste

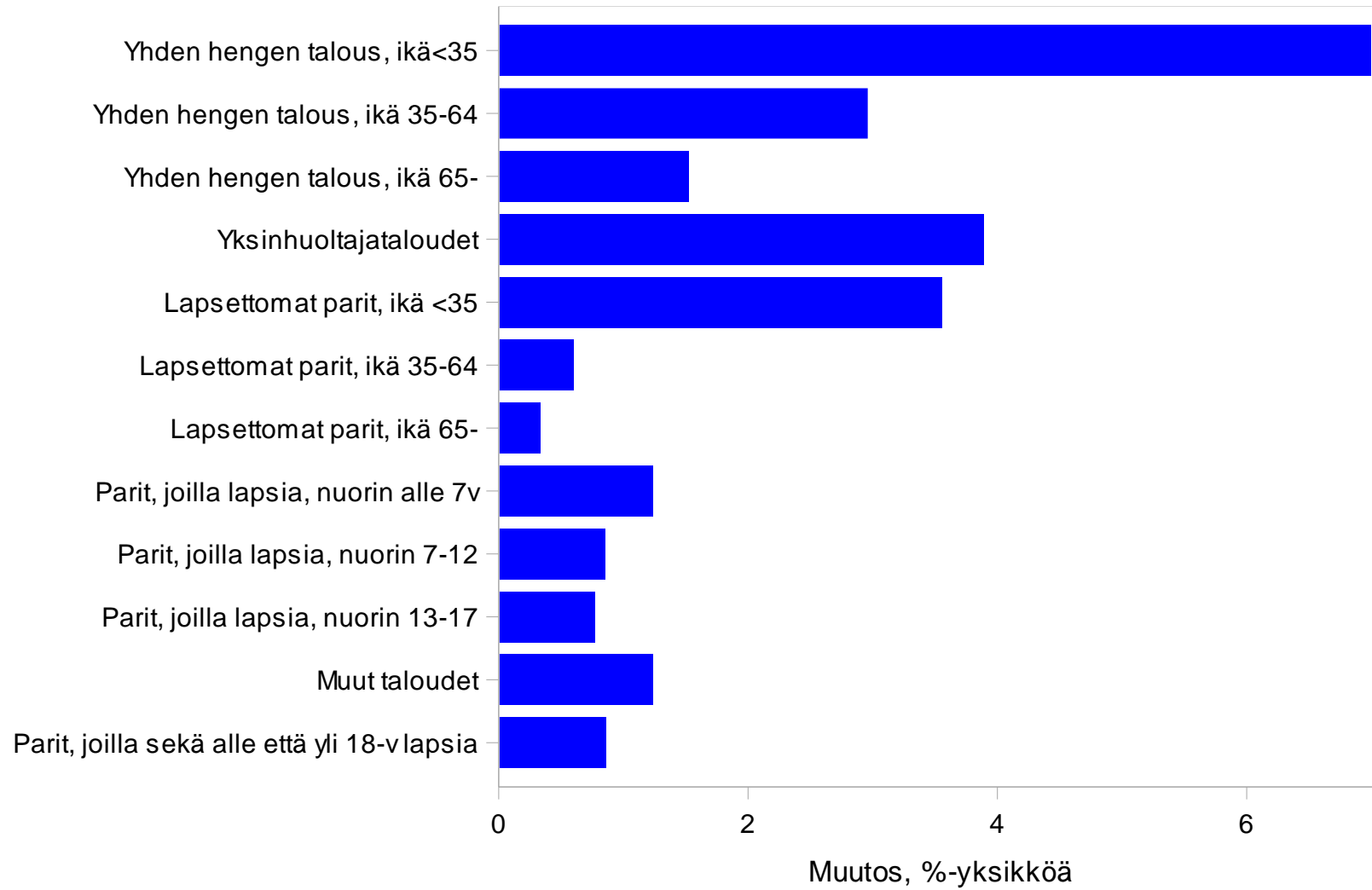

Huom! Mallipohjaisesti laskettu pienituloisuusaste poikkeaa alkuperäisestä tilastoaineistosta laskettavasta. Vertailu vain nykytilan ja muutosvaihtoehdon välillä

50%/60% = pienituloisuusraja suhteessa koko väestön mediaanituloon (kotitalouden käyt.oleva tulo)

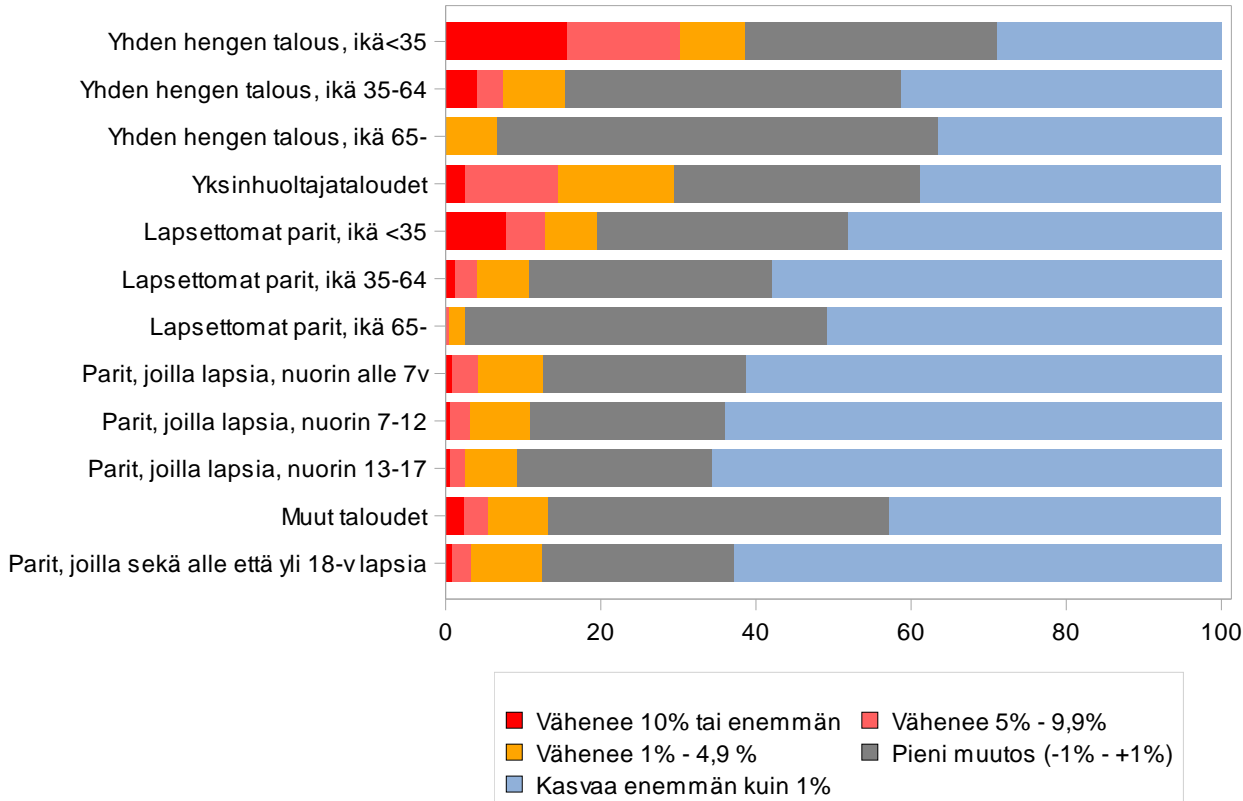

Pienituloisuusasteen muutos eri perhetyypeissä

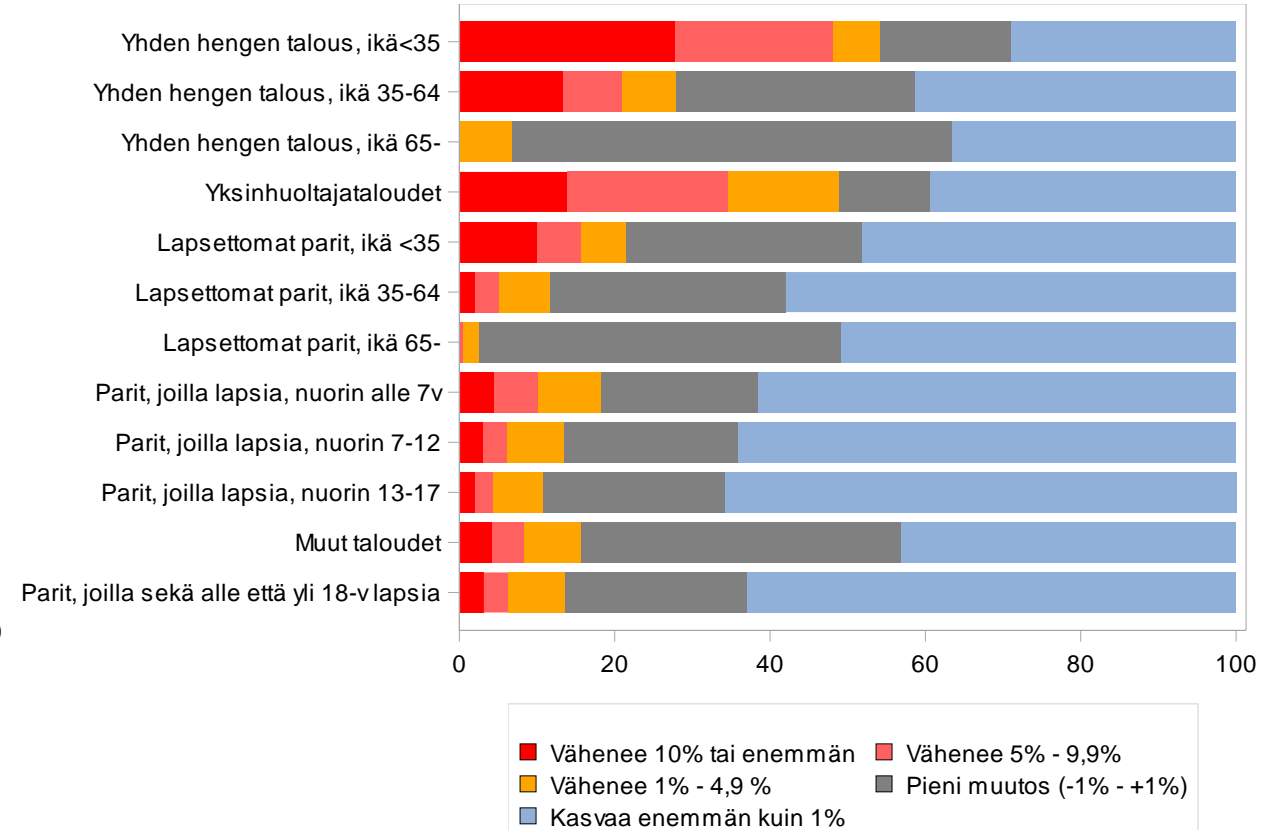

Käytettävissä olevien tulojen suhteellinen muutos

Käytettävissä olevien tulojen pl. toimeentulotuki suhteellinen muutos

Hallitusohjelma: Sosiaaliturvan uudistaminen yleistuen mallilla

- Hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.
- Uudistuksen tavoitteena on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvarainen osan viimesijaiseksi turvaksi.
- Yksi yleistuki vähenee työtulojen noustessa mahdollisimman lineaarisesti, jolloin työstä käteen jäävä tulo on helpommin ennakoitavaa ja työnteko kannattaa nykyistä paremmin.
- Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä valtion talouden nykytila huomioiden.
- Työmarkkinatuen, peruspäivärahan, sairauspäivärahan, Kelan kuntoutusrahan ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistaso yhtenäistetään ja lapsikorotukset, korotusosat sekä suojaosat poistetaan.

Hallitusohjelman keskeiset yleistuen mallin valmisteluun liittyvät sosiaaliturvaa uudistavat hankkeet

- Hallitus toteuttaa toimeentulotuen kokonaisuudistuksen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana rahaetuutena.
- Hallitus toteuttaa asumistuen kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on tukien kohdistuminen tukea eniten tarvitseville ryhmille.
- Hallitus uudistaa työttömyysturvaa työhön kannustavammaksi.
- Hallitus selvittää puoliväliriiheen mennessä universaalien ansiosidonnaisen mallin ja työttömyysturvan keston lineaarimallin suhteessa työssäolohehtoon.
- Nykymuotoinen työmarkkinatuki uudistetaan.
- Hallitus käynnistää opintotuen kokonaisuudistuksen.

Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea

- Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea työskentelee kahden eduskuntakauden ajan (2020–2027). Tavoitteena on sosiaaliturvan rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen pitkällä aikavälillä.
- Komitea käsittelee perusturvaa, ansioturvaa, vähimmäisturvaa sekä niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta, ja lisäksi palvelujen nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin. Työssä otetaan huomioon elämäntilanteiden moninaisuus ja niiden muutokset sekä siirtymät etuudelta toiselle.
- Komitea ei käsittele vanhuuseläkkeitä.
- Sosiaaliturvauudistus toteutetaan vaiheittaisena nykyisen ja tulevien hallitusten päätösten mukaisesti.

Sosiaaliturvakomitean toinen kausi (2023–2027)

- Valtioneuvosto teki komitean kokoonpanoa ja tehtäviä koskevan muutospäätöksen 19.10.2023. Komitean tehtäviä ja kokoonpanoa on uudistettu hallitusohjelman ja komitean ensimmäisellä kaudella saatujen kokemusten perusteella.
- Hallitusohjelman mukaan komitea tarkastelee toimikaudella 2023–2027 sosiaaliturvan kehittämisen erityishuomioita, kuten:
 - Sosiaaliturvan riskikategoriat eli sen arviointi, miten nykyiset etuudet ja niihin kytkeytyvät palvelut vastaavat ihmisten todellisia elämäntilanteita työttömyyden, sairauden ja työkyvyttömyyden eri tilanteissa
 - Vähimmäisturvan erityispiirteet
 - Eroperheiden sosiaaliturvan kokonaisuus
 - Yleistuen valmistelun seuranta.

Kiitos!